

Az ötvennyolcadik évfordulóra

Gedanken zur 58. Jahreswende der Vertreibung

A német kisebbség, a kisebbségi önkormányzat és a város vezetése együtt emlékezett meg koszorúzással és beszédekkel a budaörsi svábok 58. évfordulóján, január 19-én. A Helytörténeli Gyűjtemény igazgatója ott mondta el az alábbiakat.

Ismét visszatért az elüzetés szomorú évfordulója, amikor a budaörsi némettség kényszer-kitelepítésének 58. évére emlékezünk. 1946 január 19-én kezdődött a budaörsi némettség gyalázatos elkergetése szülőföldjükről, akik pedig már 225. éve éltek itt. Az elüzetés az itt maradt visszaemlékezése szerint – Mária megtisztulásának ünnepéig – 1946. február 2-ig befejeződött. Pedig az itt lakók azt vallották: "Mir san Schwaben, aber ungarischi Schwaben", azaz svábok vagyunk, de magyar svábok.

Hét transzportban, családonként egyetlen 50 kilós batyúval zsúfolódott össze a budaörsi némettség a vagonokba, a tehervonatok kerekai a bizonytalanba, lebombázott német városok felé kattogtak. Innen elkergették őket, ott kezdetben "magyar cigányoknak" hívták az elüzeteket.

A budaörsi némettség lelki megtörése már egy évvel korábban, 1945-től megkezdődött. A budaörsi férfiak jelentős számban, hadifogságban szenvedtek, az itt maradt családokat, razzia razziaát követve zaklatta. Az egykorú napilapok csak uszító újságcikkekben szidalmazták a német öslakókat, Kovács Imre már 1945 tavaszán követelte, hogy a hazai németek egyellen balyúval jöttek ide, takarodjanak egyetlen balyúval! A kitelepítési jegyzékek pedig nem lettek különbséget bünös és bünös között. Német vagy? Tehát takarodj innen!

Úzvegy Mildich Józsefné napjainkban a Kálvária utca 20-ból hiába írta le kérvényében, hogy "Én mindig magyarnak érztem és vallottam magamat, a Volksbundba minden ígéret és fenyegetés ellenére nem léptem be, amiért állandóan üldöztek is, szid-

dalmaztak. (...) Igazságtalan volna tehát, hogy magyarságom miatt szenvedtem, most, mint sváb legyenek büntetve!" A Mentésési Bizottság mégis azt írta kérelmére: "mentességi ok nincs!" Az elkergetésre ítélték nem értették, hogy miért kellett elhagyni a szülőiket, a budaörsi hegyeket? Ritter Márton, elkergetett budaörsi egy Künzelsauban kiállított iratra egy kis megrázó verses fohászt jegyzett fel: "Gott im Himmel / Wir geklagt / Wie ein Mensch / Den andern plagt" "Isten az Égben! / panaszt emelünk / miért kínozza / egyik ember a másikat?"

Megérthetjük Ritter gazdát, hiszen már 1945-ben is csak engedéllyel mehetett ki családjával szántóföldjére dolgozni!

A gyerekek fáztak a barakk-szállásokon, a felnőtteket a honvágy gyötörte. Volt, aki abban lelta a halálát, hogy nem tudta életét az új hazában folytatni, mert gyötörte a honvágy. Az elkergetett budaörsiek szegényes csomagjaikban is magukkal hozták szülőföldjük egy darabját, egy-egy régi fényképet, Clementis László imakönyvét, megőrizték a régi népviselet egy-egy darabját, de még jobban élt szívükben az óhaza "die alte Heimat" emléke. Franz Riedl megírta budaörsi himnuszukat: "Die Ofner Berge schlie3en rings dich ein/ mein Heimattal, mein Vaterhaus, / ach, könnte ich darin verborgen sein, / es zieht mich nichts in die Welt hinaus. / Darum grü3en wir immerfort / Budaörs-teurer Heimattort" "Körbezárnak a budai hegyek / szülőhelyem, szülőházam / bár benned rejtve élhetnék / nem vonzana a nagyvilág / ezért köszönünk mindenkor / Budaörs, drága szülőföld."

1952-ben megjelent a Budaörsi Heimatbuch, az elüztött némettség legelső honismereti könyve. Mottója: halottaink emlékére, emléküi a felnőtteknek, az ifjaknak tanulságként" Néhány példányt az akkor tiltott könyvből mégis hazacsempésztek Budaörsre.

"Budaörs, Perle des Ofner Berglandes" a legsebbe képeskönyv az elveszett szülőföldről. Ez is azt bizonyította, hogy az elüztöttek sohasem felejtették el az elvesztett szülőföldet. A szívek fájtak, de egyre bátrabban visszalátogattak az elkergetettek, amikor már lehetett. 15 éve 1989-ben – megszűlelt a Brestfeld-Budaörs testvérvárosi szerződés. Itthon is, az Óhazában, és az Új hazában először bátorságot összeszedve, majd egyre bátrabban, ma pedig szabadon ápolja kapcsolatait a két helyen élő budaörsi némettség.

A sebek lassan behegednek. De örök időre tanulságot szolgáltatnak: a múltat nem szabad elfelejteni, tanulni kell belőle. Egy testvéri kötelékbe tartozik az Óhazában és Új hazában élő népes budaörsi közösség. Azt tapasztaljuk, hogy az unokák nemzedéke sem felejtí el az Óhazához tartozást, emellett hű polgárai az Új hazának. Az elüztött némettség az 1950-es stuttgarti nyilatkozat jegyében megbocsátotta sérelmeit és tekintetét a jövő felé fordította. Így követve József Attila tanácsát: rendezni kell végre közös dolgainkat! Azt sohasem szabad túrni, hogy a türelmetlenség bárhol a világon embereket üzzön el szülőföldjéről. Erre is tanulságként szolgál az 58 év előtti szomorú elüzetés emlékünnepe, azt tanítva, amit Friedrich Schiller sugall Örömdájában: Testvér lesz majd minden ember / ott hol lengnek szárnyaid – Alle Menschen werden Brüder / wo dein sanfter Flügel weicht ...! Összetartozunk, vigyázunk az összetartozás törekeny értékére!

Kovács József László